

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefon dyżurny 21-34-34

Telex: 816-436

BS/162/65/90

**NASTROJE ABSOLWENTÓW SZKÓŁ ŚREDNICH
I ZAWODOWYCH**

Komunikat z badań

Warszawa, czerwiec 1990 r

Zachodzące w Polsce zmiany są aprobowane przez znaczącą (ok. 40%) grupę młodych ludzi, którzy w 1990 roku ukończyli szkoły średnie i zasadnicze zawodowe (tab. 1)¹. Jednocześnie jednak niemal co trzeci badany odczuł w ostatnich miesiącach pogorszenie sytuacji swojej i swojej rodziny.

Porównanie opinii młodzieży oraz poglądów wyrażanych w maju przez reprezentację ogółu dorosłych mieszkańców kraju² wskazuje, że ci ostatni częściej niż absolwenci mają wyrobione zdanie na temat przemian oraz rozwoju sytuacji w Polsce w ostatnich miesiącach. W obu grupach ogólna ocena kierunku zmian jest pozytywna: przewaga ocen dodatnich była wyrażana zarówno wśród ogółu dorosłych (+24%), jak i absolwentów (+21%). Badani reprezentujący całą populację kraju częściej (39%) niż młodzież (26,5%) byli przekonani, iż w ostatnich miesiącach nastąpiło pogorszenie sytuacji kraju. Znacznie częściej (47%) niż uczniowie (31%) mówią oni o pogorszeniu warunków życia swoich rodzin. Poprawę w tej dziedzinie w obu grupach zauważył średnio co dziesiąty ankietowany.

Zwłaszcza absolwentki odczuwają pogorszenie sytuacji własnych rodzin (tab.2; tab. 1-3 aneksu) i częściej niż ich koledzy oceniają krytycznie rozwój sytuacji w kraju. Opinie negatywne w tych kwestiach wyraziło relatywnie dużo uczniów kończących szkoły zawodowe, mieszkających na wsi i w małych miastach, pochodzących z rodzin biedniejszych oraz których rodzice mają niski status wykształcenia. Młodzież z tych środowisk stosunkowo najsilniej odczuła pogorszenie się sytuacji swoich rodzin w ostatnich miesiącach.

Zdaniem większości absolwentów (56%) program obecnego rządu stwarza szansę wyjścia Polski z kryzysu. Taką samą opinię wyraziło w maju 58% badanych reprezentantów ogółu dorosłych mieszkańców (tab.3). Sceptycznie odnoszą się do możliwości wyjścia z kryzysu często ci uczniowie, którzy wypowiedzieli się o sytuacji kraju krytycznie (tab.4; tab. 4 aneksu). Przewaga optymistów nad pesymistami

¹ "Młodzież '90" - badanie przeprowadzone metodą ankiety audytoryjnej w dniach 17.04. - 07.05.1990 r.; reprezentatywna próba absolwentów szkół średnich i zasadniczych zawodowych (N=1163).

² "Aktualne problemy i wydarzenia" (5) - badanie przeprowadzone metodą wywiadu kwestionariuszowego w dniach 17.05. - 23.05.1990 r.; reprezentatywna, losowa próba dorosłej ludności Polski (N=1473).

jest znacznie większa wśród mężczyzn niż kobiet oraz wśród absolwentów szkół średnich niż kończących szkoły zawodowe. Stosunkowo wysokie odsetki optymistów i niskie pesymistów odnotowano wśród młodzieży mieszkającej w miastach, pochodzącej z rodzin zamożnych, mającej rodziców o wysokim statusie wykształcenia.

Niemal co drugi ankietowany (48%) był przeświadczony, że obecna sytuacja zniechęca młodych ludzi do działania, przeciwny pogląd - pobudza ich - wyraziło 28,5% (tab. 5). Zróżnicowanie opinii w tym względzie było podobne jak w ocenach dokonujących się zmian, rozwoju sytuacji w kraju i szans wyjścia Polski z kryzysu (tab. 5. aneksu).

Potrzebę osobistego angażowania się w sprawy społeczne (tab. 6) deklarował co trzeci badany; pozostali najczęściej nie przejawiali skłonności społecznikowskich. Odsetki absolwentów chętnych do pracy na rzecz ogółu były w tym roku niemal takie same jak w 1989. Potrzeby społecznego zaangażowania odczuwają częściej kobiety niż mężczyźni, zamieszkujący na wsi niż w średnich i dużych miastach (tab. 6 aneksu).

Badani deklarujący potrzebę pracy społecznej (447 osób = 100%) najczęściej podawali następujące formy swojego ewentualnego zaangażowania:

- pomoc ludziom potrzebującym, biednym, cierpiącym (7,6%);
- przynależność, działalność w istniejących organizacjach społeczno-politycznych (4,9%);
- aktywność w swoim miejscu zamieszkania, wpływ na życie, na to, co dzieje się w mieście, gminie, dzielnicy, szkole (4,3%);
- ochrona środowiska, przyrody (2,9%);
- udział w wyborach (2,5%);
- pomoc rządowi, państwu, działalność dla dobra Polski (2,5%);
- działalność dla dobra ludzi, walka ze złem, znieuczulicą, o poprawienie stosunków międzyludzkich (2,2%);
- działalność w celu poprawy materialnych warunków społeczeństwa (2,0%).

Tabela 1

w procentach

Odpowiedzi na pytania:	Wskazania:			
	dorosłych mieszkańców kra- ju			absolwen- tów '90
	III '90	IV '90	V '90	IV/V '90
<i>Czy ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w Polsce idzie w dobrym czy złym kierunku?</i>				
W dobrym	49,3	49,9	44,0	37,1
W złym	21,4	22,1	24,2	16,3
Trudno powiedzieć	29,2	28,0	31,8	46,0
<i>Czy Twoim (Pana/i) zdaniem, w ciągu ostatnich kilku miesięcy sytuacja w Polsce:</i>				
poprawiła się	34,5	35,1	28,9	41,2
pogorszyła się	34,5	35,4	39,1	26,5
nie zmieniła się	19,3	16,1	21,5	15,2
Trudno powiedzieć	11,7	13,3	10,2	16,2
<i>Czy ogólna sytuacja Twoja (Pana/i) i Twojej (Pana/i) rodziny w ciągu ostatnich kilku miesięcy:</i>				
poprawiała się	10,4	11,5	9,7	11,0
pogorszyła się	48,2	44,2	47,4	30,9
nie zmieniła się	38,1	40,2	39,7	50,0
Trudno powiedzieć	3,2	4,1	3,3	8,0

Tabela 2

w procentach

Charakterystyka badanych	Różnice odpowiedzi pozytywnych i negatywnych w ocenie:		
	kierunku zmian w Polsce	sytuacji w Polsce	sytuacji respondenta i jego rodziny
<u>Płeć</u>			
Mężczyźni	+24	+21	-15
Kobiety	+17	+7	-28
<u>Typ szkoły</u>			
Liceum ogólnokształcące	+30	+19	-26
Technikum	+33	+26	-23
Liceum zawodowe	+19	+18	-23
Zasadnicza szkoła zawodowa	+22	+6	-16
<u>Miejsce zamieszkania</u>			
Wieś	+18	+4	-19
Miasto:			
5-20	+18	+14	-28
21-100	+24	+29	-17
powyżej 100 tys. mieszkańców	+17	+24	-20
<u>Wykształcenie ojca</u>			
Podstawowe	+6	+4	-27
Zasadnicze zawodowe	+23	+14	-20
Średnie	+24	+22	-14
Ponadśrednie	+32	+21	-18
<u>Ocena warunków materialnych</u>			
Złe	+14	+6	-65
Średnie	+19	+13	-24
Dobre	+28	+27	+7
<u>Stosunek do programu Balcerowicza</u>			
Poparcie	+60	+59	-9
Brak poparcia	-22	-24	-34
Nieznajomość	+15	+7	-22
Trudno powiedzieć	+16	+9	-19

Tabela 3

w procentach

Odpowiedzi na pytanie: <i>Czy Twoim (Pa-na/i) zdaniem, dotychczasowa polityka rządu stwarza szansę wyjścia z kryzysu gospodarczego?</i>	Wskazania:	
	dorosłych mieszkańców kraju	absolwentów '90
	V '90	IV/V '90
Zdecydowanie tak	11,2	7,1
Raczej tak	46,7	48,8
	} 57,9	} 55,9
Raczej nie	17,1	14,2
Zdecydowanie nie	4,1	3,7
	} 21,2	} 17,9
Trudno powiedzieć	20,9	25,9

Tabela 4

Charakterystyka badanych	Czy dotychczasowa polityka rządu stwarza szansę wyjścia z kryzysu?			Różnica odpowiedzi pozytywnych i negatywnych
	tak	nie	trudno powiedzieć	
<u>Płeć</u>				
Mężczyźni	61	18	21	+43
Kobiety	50	17	33	+33
<u>Typ szkoły</u>				
Liceum ogólnokształcące	64	13	24	+51
Technikum	63	13	24	+50
Liceum zawodowe	53	13	34	+40
Zasadnicza szkoła zawodowa	51	22	27	+29
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	53	20	27	+33
<u>Miasto:</u>				
5-20	55	18	27	+37
21-100	60	14	26	+46
powyżej 100 tys. mieszkańców	57	19	24	+38
<u>Wykształcenie ojca</u>				
Podstawowe	46	25	29	+21
Zasadnicze zawodowe	57	16	26	+41
Średnie	59	14	27	+45
Ponadśrednie	62	15	23	+47
<u>Ocena warunków materialnych</u>				
Złe	49	25	26	+24
Średnie	53	18	29	+35
Dobre	63	15	22	+48
<u>Stosunek do programu Balcerowicza</u>				
Poparcie	88	3	9	+85
Brak poparcia	27	50	22	-27
Nieznajomość	50	19	31	+31
Trudno powiedzieć	52	12	36	+40

Tabela 5

w procentach

Odpowiedzi na pytanie:	Wskazania absolwentów
<i>Czy Twoim zdaniem, to co się obecnie dzieje w naszym kraju:</i>	
zachęca młodych ludzi do działania, ożywia ich	28,5
powoduje zniechęcenie, rezygnację	48,2
Trudno powiedzieć	27,6

Tabela 6

w procentach

Odpowiedzi na pytanie: <i>Czy osobiście odczuwasz obecnie potrzebę angażowania się w sprawy społeczne?</i>	Wskazania absolwentów:	
	IV '89	IV/V '90
Zdecydowanie tak	4,7	5,5
Raczej tak	26,9	27,6
	} 31,6	} 33,1
Raczej nie	51,0	54,0
Zdecydowanie nie	10,3	9,6
	} 61,3	} 63,6
Mam inne zdanie	1,7	2,6

ANEKS

Tabela 1.1. Ogólna ocena kierunku zmian sytuacji w Polsce (w %)

Charakterystyka badanych	Dobry	Zły	Brak opinii
Ogółem	37	16	46
Płeć			
Mężczyźni	43	19	38
Kobiety	30	13	57
Wiek			
Do 17	27	24	48
18-20	38	16	46
Powyżej 20 lat	31	22	47
Typ szkoły			
Liceum ogólnokształcące	40	10	50
Technikum	43	10	46
Liceum zawodowe	30	11	60
Zasadnicza szkoła zawodowa	35	23	42
Miejsce zamieszkania			
Wieś	34	16	50
Miasto 5-20 tys.	41	23	37
Miasto 21-100 tys.	38	14	48
Miasto powyżej 100 tys.	42	15	43
Wykształcenie ojca			
Podstawowe	26	20	53
Zasadnicze zawodowe	39	16	45
średnie	39	15	46
Ponadśrednie	46	14	40
Wykształcenie matki			
Podstawowe	29	20	51
Zasadnicze zawodowe	37	15	48
średnie	35	17	48
Ponadśrednie	51	13	35
Przyn.ojca do gr. społ.-zaw.			
Specjaliści	46	15	39
Pozostali umysłowi	42	16	42
Robotnicy wykwalifikowani	40	17	43
Robotnicy niewykwalifik.	41	13	46
Rolnicy	26	21	54
Prywatni właściciele	28	19	53
Emeryci, renciści	27	13	60
Inne grupy zawodowe	40	6	54
Ocena warunków materialnych			
Złe	35	21	44
średnie	34	15	51
Dobre	44	16	40
Stosunek do religii			
Wierzący, praktykujący	39	15	46
Wierzący, niepraktykujący	28	24	47
Niewierzący, praktykujący	60	0	40
Niewierzący, niepraktykujący	17	27	57
Rozwój sytuacji w kraju			
Dobry kierunek	100	0	0
Zły kierunek	0	100	0
Trudno powiedzieć	0	0	100
Stosunek do pr. Balcerowicza			
Poparcie	65	5	30
Brak poparcia	18	40	42
Nieznajomość	33	18	49
Trudno powiedzieć	28	12	61
Pytanie: Czy ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w Polsce idzie w dobrym czy też w złym kierunku? 1. W dobrym 2. W złym 7. Trudno powiedzieć			

Sondaż CEOS zrealizowany w dniach od 17 kwietnia do 7 maja 1990 na ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie losowej uczniów ostatnich klas szkół średnich i zasadniczych zawodowych (N=1163)

Tabela 2. Ocena zmian sytuacji w Polsce w ciągu ostatnich miesięcy (w %)

Charakterystyka badanych	Poprawa	Pogorszenie	Brak zmian	Brak opinii
Ogółem	42	27	15	16
Płeć				
Mężczyźni	44	23	19	14
Kobiety	38	31	11	20
Wiek				
Do 17	38	35	8	19
18-20	42	26	16	16
Powyżej 20 lat	38	31	19	13
Typ szkoły				
Liceum ogólnokształcące	41	22	15	21
Technikum	47	21	17	15
Liceum zawodowe	46	28	15	12
Zasadnicza szkoła zawodowa	37	31	15	16
Miejsce zamieszkania				
Wieś	36	32	16	16
Miasto 5-20 tys.	38	33	14	15
Miasto 21-100 tys.	49	20	13	17
Miasto powyżej 100 tys.	45	21	17	18
Wykształcenie ojca				
Podstawowe	33	29	19	19
Zasadnicze zawodowe	43	29	13	14
średnie	46	24	13	16
Ponadśrednie	43	22	17	18
Wykształcenie matki				
Podstawowe	36	30	18	16
Zasadnicze zawodowe	41	27	14	18
średnie	44	27	14	15
Ponadśrednie	46	20	17	17
Przyn.ojca do gr. społ.-zaw.				
Specjaliści	38	24	20	18
Pozostali umysłowi	43	20	16	21
Robotnicy wykwalifikowani	47	24	14	15
Robotnicy niewykwalifik.	46	26	13	15
Rolnicy	28	39	17	16
Prywatni właściciele	50	28	11	11
Emeryci, renciści	39	31	19	11
Inne grupy zawodowe	45	24	10	20
Ocena warunków materialnych				
Złe	32	38	15	15
średnie	39	26	17	18
Dobre	49	22	14	15
Stosunek do religii				
Wierzący, praktykujący	41	27	15	17
Wierzący, niepraktykujący	44	27	18	11
Niewierzący, praktykujący	70	10	0	20
Niewierzący, niepraktykujący	37	27	20	17
Rozwój sytuacji w kraju				
Dobry kierunek	62	12	12	14
Zły kierunek	5	59	27	10
Trudno powiedzieć	38	27	14	21
Stosunek do pr. Balcerowicza				
Poparcie	68	9	12	12
Brak poparcia	25	49	19	7
Nieznajomość	36	29	16	18
Trudno powiedzieć	35	26	16	23
Pytanie: Czy, Twoim zdaniem, w ciągu ostatnich kilku miesięcy sytuacja w Polsce: 1. poprawiła się 2. pogorszyła się 3. nie zmieniła się 7. Trudno powiedzieć				

Sondaż CBOS zrealizowany w dniach od 17 kwietnia do 7 maja 1990 na ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie losowej uczniów ostatnich klas szkół średnich i zasadniczych zawodowych (N=1163)

Tabela 3. Ocena zmian ogólnej sytuacji respondenta i jego rodziny w ciągu ostatnich miesięcy (w %)

Charakterystyka badanych	Poprawa	Pogorszenie	Brak zmian	Brak opinii
Ogółem	11	31	50	8
Płeć				
Mężczyźni	12	27	54	7
Kobiety	9	37	45	9
Wiek				
Do 17	14	37	40	10
18-20	11	30	51	8
Powyżej 20 lat	6	44	44	6
Typ szkoły				
Liceum ogólnokształcące	7	33	54	6
Technikum	10	33	51	6
Liceum zawodowe	11	34	45	10
Zasadnicza szkoła zawodowa	13	29	50	9
Miejsce zamieszkania				
Wieś	11	30	51	9
Miasto 5-20 tys.	11	39	44	6
Miasto 21-100 tys.	12	29	51	8
Miasto powyżej 100 tys.	10	30	52	8
Wykształcenie ojca				
Podstawowe	8	35	47	9
Zasadnicze zawodowe	12	32	47	8
Średnie	12	26	56	6
Ponadśrednie	11	29	53	7
Wykształcenie matki				
Podstawowe	11	35	47	8
Zasadnicze zawodowe	9	33	51	8
Średnie	12	30	50	8
Ponadśrednie	13	25	55	7
Przyn.ojca do gr. społ.-zaw.				
Specjaliści	15	27	51	7
Pozostali umysłowi	9	29	57	5
Robotnicy wykwalifikowani	12	29	51	8
Robotnicy niewykwalifik.	11	37	39	13
Rolnicy	10	33	48	10
Prywatni właściciele	13	28	53	6
Emeryci, renciści	7	44	46	2
Inne grupy zawodowe	18	27	45	10
Ocena warunków materialnych				
Złe	1	66	27	5
Średnie	8	32	52	9
Dobre	21	14	57	8
Stosunek do religii				
Wierzący, praktykujący	11	30	51	8
Wierzący, niepraktykujący	8	35	48	10
Niewierzący, praktykujący	30	20	40	10
Niewierzący, niepraktykujący	13	33	50	3
Rozwój sytuacji w kraju				
Dobry kierunek	14	24	54	9
Zły kierunek	8	43	42	7
Trudno powiedzieć	10	32	50	8
Stosunek do pr. Balcerowicza				
Poparcie	16	25	52	7
Brak poparcia	7	41	48	5
Nieznajomość	10	32	51	7
Trudno powiedzieć	10	29	48	14
Pytanie: Czy ogólna sytuacja Twoja i Twojej rodziny w ciągu ostatnich kilku miesięcy: 1. poprawiła się 2. pogorszyła się 3. nie zmieniła się 7. Trudno powiedzieć				

Sondaż CBOS zrealizowany w dniach od 17 kwietnia do 7 maja 1990 na ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie losowej uczniów ostatnich klas szkół średnich i zasadniczych zawodowych (N=1163)

Tabela 4. Dotychczasowa polityka rządu szansą wyjścia z kryzysu gospodarczego (w %)

Charakterystyka badanych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
Ogółem	7	49	14	4	26
Płeć					
Mężczyźni	9	52	14	4	21
Kobiety	5	45	14	3	33
Wiek					
Do 17	2	51	16	5	27
18-20	8	49	14	3	26
Powyżej 20 lat	6	47	16	9	22
Typ szkoły					
Liceum ogólnokształcące	6	58	10	3	24
Technikum	9	54	11	2	24
Liceum zawodowe	8	45	12	1	34
Zasadnicza szkoła zawodowa	7	44	17	5	27
Miejsce zamieszkania					
Wieś	7	46	16	4	27
Miasto 5-20 tys.	8	47	11	7	27
Miasto 21-100 tys.	5	55	11	3	26
Miasto powyżej 100 tys.	9	48	17	2	24
Wykształcenie ojca					
Podstawowe	6	40	18	7	29
Zasadnicze zawodowe	7	50	14	2	26
Średnie	6	53	12	2	27
Ponadśrednie	10	52	11	4	23
Wykształcenie matki					
Podstawowe	5	43	17	5	29
Zasadnicze zawodowe	7	47	15	3	27
Średnie	6	53	13	3	25
Ponadśrednie	12	52	11	2	22
Przyn.ojca do gr.społ.-zaw.					
Specjaliści	10	53	14	5	18
Pozostali umysłowi	8	53	14	1	24
Robotnicy wykwalifikowani	6	52	14	3	25
Robotnicy niewykwalifik.	10	48	8	5	29
Rolnicy	7	34	19	4	35
Prywatni właściciele	4	53	13	2	28
Emeryci, renciści	8	55	13	5	19
Inne grupy zawodowe	2	55	8	0	35
Ocena warunków materialnych					
Złe	4	45	17	8	26
Średnie	6	47	15	3	29
Dobre	10	53	12	3	22
Stosunek do religii					
Wierzący,praktykujący	8	49	13	3	26
Wierzący,niepraktykujący	4	44	19	6	26
Niewierzący,praktykujący	0	90	0	0	10
Niewierzący,niepraktykujący	3	37	13	7	40
Rozwój sytuacji w kraju					
Dobry kierunek	17	68	4	1	10
Zły kierunek	0	21	44	15	21
Trudno powiedzieć	2	43	12	2	41
Stosunek do pr.Balcerowicza					
Poparcie	22	66	3	0	9
Brak poparcia	2	25	36	14	22
Nieznajomość	4	46	15	4	31
Trudno powiedzieć	1	51	11	1	36
Pytanie: Czy, Twoim zdaniem, dotychczasowa polityka rządu stwarza szansę wyjścia z kryzysu gospodarczego? 1. Zdecydowanie tak.2. Raczej tak.3. Raczej nie. 4. Zdecydowanie nie. 7. Trudno powiedzieć.					

Sondaż CBOS zrealizowany w dniach od 17 kwietnia do 7 maja 1990 na ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie losowej uczniów ostatnich klas szkół średnich

Tabela 5. Ocena wpływu wydarzeń w Polsce na pobudzenie do działania /zniechęcenie młodych ludzi (w %)

Charakterystyka badanych	Zachęcają do działań	Zniechęcają	Brak opinii
Ogółem	29	43	28
Płeć			
Mężczyźni	30	41	29
Kobiety	27	47	26
Wiek			
Do 17	13	54	33
18-20	30	42	27
Powyżej 20 lat	16	50	34
Typ szkoły			
Liceum ogólnokształcące	28	43	29
Technikum	31	42	28
Liceum zawodowe	31	41	28
Zasadnicza szkoła zawodowa	27	45	28
Miejsce zamieszkania			
Wieś	23	48	29
Miasto 5-20 tys.	32	43	24
Miasto 21-100 tys.	32	40	28
Miasto powyżej 100 tys.	31	40	29
Wykształcenie ojca			
Podstawowe	30	50	20
Zasadnicze zawodowe	25	41	34
Średnie	30	41	29
Ponadśrednie	33	41	25
Wykształcenie matki			
Podstawowe	29	45	26
Zasadnicze zawodowe	26	42	32
Średnie	25	48	27
Ponadśrednie	36	35	28
Przyn.ojca do gr. społ.-zaw.			
Specjaliści	37	39	23
Pozostali umysłowi	31	42	26
Robotnicy wykwalifikowani	26	40	34
Robotnicy niewykwalifik.	32	43	25
Rolnicy	22	56	22
Prywatni właściciele	38	34	28
Emeryci, renciści	32	40	27
Inne grupy zawodowe	33	46	22
Ocena warunków materialnych			
Złe	25	48	27
Średnie	26	45	29
Dobre	34	39	28
Stosunek do religii			
Wierzący, praktykujący	28	44	28
Wierzący, niepraktykujący	29	40	31
Niewierzący, praktykujący	70	0	30
Niewierzący, niepraktykujący	29	50	21
Rozwój sytuacji w kraju			
Dobry kierunek	42	26	32
Zły kierunek	8	73	19
Trudno powiedzieć	26	46	28
Stosunek do pr. Balcerowicza			
Poparcie	44	23	33
Brak poparcia	13	66	22
Nieznajomość	28	47	25
Trudno powiedzieć	23	43	34
Pytanie: Czy, Twoim zdaniem, to co się obecnie dzieje w naszym kraju: 1. zachęca młodych ludzi do działania, ożywia ich 2. czy powoduje ich zniechęcenie, rezygnację 7. Trudno powiedzieć			

Sondaż CBOS zrealizowany w dniach od 17 kwietnia do 7 maja 1990 na ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie losowej uczniów ostatnich klas szkół średnich i zasadniczych zawodowych (N=1163)

Tabela 6. Potrzeby/brak potrzeb społecznego angażowania się respondentów (w %)

Charakterystyka badanych	Odczuwa potrzebę	Nie odczuwa	Inne zdanie
Ogółem	33	64	3
Płeć			
Meżczyźni	31	66	3
Kobiety	37	61	2
Wiek			
Do 17	31	66	3
18-20	34	63	3
Powyżej 20 lat	22	78	0
Typ szkoły			
Liceum ogólnokształcące	30	67	3
Technikum	32	66	2
Liceum zawodowe	43	55	2
Zasadnicza szkoła zawodowa	33	64	3
Miejsce zamieszkania			
Wies	38	61	1
Miasto 5-20 tys.	39	59	2
Miasto 21-100 tys.	29	67	4
Miasto powyżej 100 tys.	27	69	4
Wykształcenie ojca			
Podstawowe	32	65	3
Zasadnicze zawodowe	35	64	1
średnie	35	62	3
Ponadśrednie	29	66	5
Wykształcenie matki			
Podstawowe	34	64	2
Zasadnicze zawodowe	31	68	1
średnie	35	62	3
Ponadśrednie	33	63	4
Przyn.ojca do gr. społ.-zaw.			
Specjaliści	30	65	5
Pozostali umysłowi	34	64	2
Robotnicy wykwalifikowani	31	67	2
Robotnicy niewykwalifik.	43	54	3
Rolnicy	36	63	1
Prywatni właściciele	26	72	2
Emeryci, renciści	40	55	5
Inne grupy zawodowe	31	67	2
Ocena warunków materialnych			
Złe	33	65	1
średnie	33	64	3
Dobre	35	63	2
Stosunek do religii			
Wierzący, praktykujący	35	63	2
Wierzący, niepraktykujący	25	71	4
Niewierzący, praktykujący	20	80	0
Niewierzący, niepraktykujący	23	73	3
Rozwój sytuacji w kraju			
Dobry kierunek	40	58	3
Zły kierunek	24	72	4
Trudno powiedzieć	31	66	2
Stosunek do pr. Balcerowicza			
Poparcie	44	52	3
Brak poparcia	28	67	5
Nieznajomość	29	68	2
Trudno powiedzieć	35	64	1
Pytanie: Czy osobiście odczywasz obecnie potrzebę angażowania się w sprawy społeczne? 1. Zdecydowanie tak 2. Raczej tak 3. Raczej nie 4. Zdecydowanie nie 5. Mam inne zdanie (jakie?)			

Sondaż CBOS zrealizowany w dniach od 17 kwietnia do 7 maja 1990 na ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie losowej uczniów ostatnich klas szkół średnich i zasadniczych zawodowych (N=1163)